

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Логикалық ойындардың бала дамуына әсері

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.01.2025СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/175131/

Ахметова Раиса Тулегеновна

Лауазымы: тәрбиеші

Шымкент қаласы

№35 “Сәуле” бөбекжай-бақшасы

Кіріспе

Балабақша кезеңі – баланың танымдық және тұлғалық дамуы үшін аса маңызды уақыт. Бұл кезеңде логикалық ойлау қабілетін дамыту баланың зейінін шоғырландыруына, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруіне және өмірлік дағдыларын қалыптастыруына шешуші әсер етеді. Логикалық ойындар мен тапсырмалар арқылы балалардың ой-өрісі кеңейіп, олар мәселені шешу, талдау жасау және дұрыс шешім қабылдау дағдыларын дамытады. Мұндай ойындар баланың қызығушылығын арттырып қана қоймай, жаңа білімді қабылдауға деген ынтасын күшейтеді, оның шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін шыңдайды. Сонымен қатар, логикалық тапсырмалар балалардың ұжымдық жұмыс жасауына, бір-бірімен қарым-қатынас орнатуына, өз ойларын анық жеткізуіне ықпал етеді. Бұл баланың танымдық белсенділігін арттырып, оның тұлға ретінде жан-жақты дамуына жағдай жасайды.

1. Танымдық қабілеттерді дамыту

Логикалық ойындар баланың қоршаған орта туралы түсінігін қалыптастырып, оның танымдық қабілеттерін жетілдіруде маңызды рөл атқарады. Бұл ойындар арқылы балалар өз тәжірибелерін байытып, жаңа білім мен дағдыларды меңгереді. Мәселен, пазлдар, сәйкестендіру ойындары, немесе шахмат сияқты ойындар баланың ойлау қабілетін дамытып, танымдық процестерін жетілдіреді. Логикалық ойындардың әртүрлі аспектілері балалардың ментальды дамуына ерекше ықпал етеді:

• Себеп-салдарлық байланыстарды түсіну

Логикалық ойындар арқылы балалар әрекет пен нәтиже арасындағы байланысты

үйренеді. Мысалы, белгілі бір бөлікті дұрыс орналастырғанда пазл толық суретке айналады немесе сәйкестендіру ойындарында заттардың ұқсастығы мен айырмашылығын табу қажеттілігі туындайды. Осындай тәжірибе балалардың себеп-салдарлық байланыстарды түсініп, өз әрекеттерінің нәтижесін болжауға үйретеді. Бұл олардың қоршаған ортаны тереңірек тануына мүмкіндік береді.

- **Жоспарлау және талдау**

Логикалық тапсырмалар баланы өз әрекеттерін жоспарлауға және шешім қабылдауға ынталандырады. Мысалы, шахмат ойнау барысында бала келесі қадамдарын мұқият жоспарлап, қарсыласының әрекеттерін болжай білуі керек. Бұл тапсырмалар балаға мәселені шешудің ең тиімді жолдарын іздеуге, талдау жасауға және ақыл-ой икемділігін дамытуға көмектеседі. Жоспарлау дағдыларының қалыптасуы балаға күнделікті өмірде де тиімді әрекет етуге септігін тигізеді.

- **Есте сақтау қабілетін жақсарту**

Қайталау және ақпаратты қолдану арқылы бала жаңа мәліметтерді есте сақтайды. Мысалы, есте сақтауға арналған карталармен ойын барысында балалар бір-біріне сәйкес келетін суреттерді тауып, оларды есінде сақтауға тырысады. Мұндай жаттығулар балалардың қысқа және ұзақ мерзімді есте сақтау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Ақпаратты қайталап қолдану ес процесін нығайтып, жаңа білімді жеңіл меңгеруге мүмкіндік береді.

2. **Шығармашылық қабілетті дамыту**

Логикалық ойындар баланың ойлау қабілетін дамытумен қатар, оның қиялын, шығармашылық әлеуетін арттыруға ықпал етеді. Бұл ойындар балаларға жаңа идеяларды ойлап тауып, шығармашылық шешімдерді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Ойын барысында балалар қиялдарына ерік беріп, қалыптан тыс жағдайларды шешудің жаңа жолдарын іздейді.

- **Шығармашылық шешімдер**

Құрылым құрастыру ойындары немесе сюжеттік тапсырмалар балалардың өз идеяларын жүзеге асыруына жағдай жасайды. Мысалы, LEGO-дан ерекше құрылыс салу немесе ертегілерді құрастыру ойындары балалардың қиялын дамытады. Осындай тапсырмаларда бала өз ойындағы бейнені нақты іске айналдырып, өзіндік көзқарасын көрсетеді. Бұл балаларға тек стандартты ережелерді орындаумен шектелмей, өз идеяларын жүзеге асырудың маңыздылығын түсінуге көмектеседі.

- **Жаңа тәсілдерді іздеу**

Логикалық ойындар балаларды әртүрлі шешімдерді табуға ынталандырады, бұл

олардың стандартты емес ойлау қабілетін жетілдіреді. Мысалы, лабиринттен шығу немесе жұмбақтарды шешу барысында бала жаңа тәсілдерді іздеп, өзіне тән ерекше әдістерді қолданады. Бұл дағдылар баланың икемділігін арттырып, әртүрлі жағдайларда креативті ойлауға бейімдейді.

3. Әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру

Топтық ойындар балалардың қарым-қатынас жасау қабілетін жетілдіріп, олардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Мұндай ойындар баланың өз ортасында өзара түсіністік пен келісімге келу, ортақ әрекеттерді үйлестіру қабілетін дамытады.

• Бірлескен әрекет

Командалық ойындар барысында балалар өз идеяларын ұсынуды, басқалардың пікірін тыңдауды және келісімге келуді үйренеді. Мысалы, пазлдарды бірігіп құрастыру немесе ортақ мақсатты көздейтін логикалық тапсырмаларды шешу балаларды ынтымақтастыққа баулиды. Мұндай тәжірибе балаларға өз күшін топ мүддесіне бағыттауды, жауапкершілікті бөлісуді және ортақ табысқа жету үшін бірлесе жұмыс істеуді үйретеді.

• Жеңу мен жеңілісті қабылдау

Логикалық ойындар балаға жеңіс пен жеңілістің маңызын түсінуге көмектеседі. Бала жеңістің қуанышын сезіне отырып, өз күшіне сенуді үйренеді. Ал жеңілістен кейін ол қателіктерін түсініп, келесі ойындарда оны қайталамауға тырысады. Бұл тәжірибе баланың эмоционалдық тұрақтылығын арттырып, қиындықтарды сабырлықпен жеңуге үйретеді.

4. Эмоциялық дамуға ықпал ету

Логикалық ойындар баланың эмоциялық әлемін байытып, оның ішкі тұрақтылығын сақтауға көмектеседі. Мұндай ойындар балаға күрделі жағдайларда сабырлық танытып, өз сезімдерін басқаруға үйретеді.

• Сабырлық пен төзімділік

Ойын кезінде бала түрлі қиындықтарға тап болып, оларды шешу жолдарын іздейді. Қателіктер мен сәтсіздіктерді жеңу процесі баланың шыдамдылығын шыңдап, мәселені соңына дейін шешуге деген табандылығын арттырады. Мысалы, көп уақытты қажет ететін пазлдар немесе күрделі тапсырмалар балаға шыдамдылықтың маңыздылығын үйретеді.

• Өзін-өзі бақылау

Логикалық ойындар барысында қателіктерді түзету және дұрыс шешімге жету қабілеті балада өзін-өзі бақылау дағдысын қалыптастырады. Бала әр қателіктен сабақ алып, келесі әрекеттерін саналы түрде жоспарлауға дағдыланады. Бұл дағды оның эмоциялық тұрақтылығын арттырып, қиын жағдайларда сабыр сақтауға көмектеседі.

5. Балабақшада логикалық ойындарды қолдану әдістері

Балабақшадағы логикалық ойындар балалардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытудың тиімді құралы болып табылады. Оларды дұрыс таңдап, ұйымдастыру арқылы балалардың қызығушылығын оятып, олардың ойлау қабілетін жетілдіруге болады. Мұндай ойындарды қолдану барысында келесі әдістерге назар аударған жөн:

• Жұмбақтар мен басқатырғыштар

Қарапайым жұмбақтар мен басқатырғыштар балалардың зейінін шоғырландыруға және логикалық ойлау қабілетін дамытуға көмектеседі. Мысалы, жануарларды, көліктерді немесе табиғат құбылыстарын сипаттайтын жұмбақтар балалардың ақпаратты талдап, дұрыс шешім табу қабілетін арттырады. Бұл әдіс балаларды ойлануға, өз болжамдарын тексеруге және дұрыс жауапқа жетуге ынталандырады.

• Конструкторлар мен кубиктер

Құрылымдық ойындар, мысалы, конструкторлар немесе кубиктер, балалардың кеңістіктік ойлау қабілетін дамытады. Олар арқылы балалар әртүрлі пішіндерді, құрылымдарды құруды үйреніп, заттардың өзара байланысын түсіне бастайды. Мұндай ойындар балалардың қол моторикасын жақсартып, шығармашылық қабілетін арттырады.

• Қозғалыспен байланысты ойындар

Белсенді ойындар балалардың физикалық және зияткерлік дағдыларын қатар дамытуға ықпал етеді. «Қайсы артық?» немесе «Кім жылдам ойлайды?» сияқты ойындар балалардың жылдам шешім қабылдау, айырмашылықтарды анықтау және зейінін шоғырландыру қабілеттерін арттырады. Бұл әдістер әсіресе топтық ойындар кезінде балалардың қызығушылығын оятып, белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

Қорытынды

Логикалық ойындар – баланың танымдық, шығармашылық, эмоционалдық және әлеуметтік дамуына үлкен ықпал ететін құнды құрал. Олар балалардың ойлау қабілетін ғана арттырып қоймай, сонымен қатар шешім қабылдау, жоспарлау, және өз эмоцияларын бақылау сияқты өмірлік маңызды дағдыларды қалыптастыруға көмектеседі. Логикалық ойындардың көмегімен балалар өздерінің мәселелерді шешу қабілеттерін дамытады, шығармашылықты арттырады және топта жұмыс жасау

дағдыларын жетілдіреді. Сондықтан логикалық ойындарды балабақша бағдарламасына енгізу – бала тәрбиесінің маңызды әрі тиімді бөлігі болып табылады. Бұл әдіс баланың жан-жақты дамуына ықпал етіп, оның тұлғалық және интеллектуалдық өсуіне бағыт береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жұмабекова Ф. Мектепке дейінгі педагогика: Оқу құралы. – Астана: Фолиант, 2008. – 336 б.
2. Мухина В. С. Мектеп жасына дейінгі балалар психологиясы: Қазақша аудармасы. – Алматы: Мектеп, 1986 – 230 б.
3. Е.А.Носова, Р.Л.Непомнящая. «Логика и математика для дошкольников» Санкт-Петербург 1997г

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.